

6.ÜNİTE: II. DÜNYA SAVAŞI SONRASINDA TÜRKİYE VE DÜNYA-TYT SORULARI

A. 1945-1950 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE

1. Siyasi Gelişmeler

1. Türkiye II. Dünya Savaşı'nın sonlarında Müttefik Devletlerle ilişkilerini güçlendirmiş, Birleşmiş Milletlerin kurucu üyelerinden olabilmek için Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etmişti. SSCB'nin Türkiye'den toprak ve Boğazlarda üs talep etmesi de Türkiye'yi ABD öncülüğündeki Batı dünyası ile daha yakın ilişkiler kurmaya yöneltti. Birleşmiş Milletler Anayasası'nda teşkilata üye olabilmek için demokratik bir rejime sahip olunması gerektiği belirtiliyordu. Tüm bu sebeplerle Türkiye, San Francisco Konferansı'nda çok partili siyasal hayata geçileceğini duyurdu.

Yukarıdaki bilgilerden aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Türkiye Birleşmiş Milletlere sonradan üye olmuştur.
- B) Türkiye'deki demokratik gelişmelerde dış etkiler vardır.
- C) Türkiye İkinci Dünya Savaşı'na fiilen girmiştir.
- D) SSCB ile siyasal ilişkiler iyi gitmektedir.
- E) ABD Türkiye'ye ekonomik yardımda bulunmaktadır.

2. Mayıs 1945'te Meclis'te "Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu" ile, toprağı olmayan ya da toprağı az olan çiftçilere devlet arazilerinden ve büyük toprak sahiplerinin arazilerinden bir bölümünün verilmesini öngörüyordu. Cumhuriyet Halk Partisi milletvekilleri Celal Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan ve Fuat Köprülü 7 Haziran 1945'te "Dörtlü Tahrir" olarak bilinen önergelerini meclis grubuna verdiler. Dörtlü Tahrir'de anayasanın millî egemenlik ilkesine işlerlik kazandırılmasını ve parti yönetiminde demokratik ilkelere uygun hareket edilmesini talep ettiler. Ancak önergeleri reddedildi ve Adnan Menderes, Refik Koraltan ve Fuat Köprülü partiden çıkarıldı.

Buna göre;

- I. CHP içerisinde bir muhalif hareket oluşmuştur.
- II. Parti içerisinde demokrasi talep edilmektedir.
- III. CHP'den istifa edenler olmuştur.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

3. 7 Haziran 1945 tarihinde CHP milletvekilleri Adnan Menderes, Celal Bayar, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan “*Anayasa’nın millî egemenlik ilkesine işlerlik kazandırılmasını ve parti işleyişinin demokratik ilkelere uygun olarak yürütülmesini*” içeren taleplerini parti grubuna verdiler. Dörtlü Takrir diye tarihe geçen bu talepleri CHP Genel Başkanı ve aynı zamanda Cumhurbaşkanı İsmet İnönü parti içi muhalefet hareketi olarak tanımladı. Bu arada Nuri Demirağ, Millî Kalkınma Partisi adıyla Atatürk’ün vefatı sonrasındaki ilk muhalefet partisini kurdu (22 Eylül 1945).

Buna göre;

- I. Türkiye’de çok partili hayat başlamıştır.
- II. CHP içinde muhalefet bir hareket başlamıştır.
- III. CHP’de demokratik talepler söz konusudur.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

4. Nuri Demirağ, Millî Kalkınma Partisi adıyla Atatürk’ün vefatı sonrasındaki ilk muhalefet partisini kurdu (22 Eylül 1945). Bu arada CHP’deki parti içi muhalefet gittikçe şiddetleniyordu. Sonunda, Hükûmeti eleştiren makaleler yazdıkları için Adnan Menderes ve Fuat Köprülü partilerinden ihraç edildiler (21 Eylül 1945). Bu durumu Parti tüzüğüne aykırı bulan ve Parti yönetimini eleştiren Refik Koraltan da ihraç edildi. Muhالیflerden Celal Bayar da yaşananlara tepkisini göstermek için partisinden istifa etti. Bu milletvekilleri bir süre sonra bir araya gelerek Demokrat Parti adıyla yeni bir siyasi parti kurdular (7 Ocak 1946). Partinin genel başkanlığına Celal Bayar getirildi.

Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Türkiye’de demokratik gelişmeler yaşanmaktadır.
- B) Cumhuriyet tarihinin ilk muhalefet partisi Milli Kalkınma Partisidir.
- C) Müttefiklerin demokratikleşme baskısı etkisini göstermiştir.
- D) İsmet İnönü yeni partilerin kurulmasını teşvik etmiştir.
- E) İlk kurulan parti Milli Kalkınma Partisidir.

5. Cumhuriyet Halk Partisinden ayrılan milletvekilleri 7 Ocak 1946'da Demokrat Partiyi kurdular. Demokrat Parti, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı olduğunu, ekonomide özel teşebbüse daha çok imkân tanıyacak bir ekonomi politikası benimsediğini duyurdu. Ayrıca parti programında hak ve özgürlüklerin genişletileceğini, seçimlerin tek dereceli ve gizli oy ile yapılacağını belirtti. Çok partili demokratik hayata geçiş ve Demokrat Partinin kurulmasıyla birlikte mecliste Cumhuriyet Halk Partisinin politikalarını eleştirebilen ve hükûmet üzerinde denetim görevini üstlenen bir muhalefet mekanizması kurulmuş oldu.

Yukarıdaki bilgilerden aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Türkiye'de çok partili hayata geçilmiştir.
- B) Mecliste muhalefet eksikliği ortadan kalkmıştır.
- C) Demokrat parti serbest ekonomik sistemi benimsemiştir.
- D) Demokrat Parti ilk muhalefet partisidir.
- E) Demokrat Parti seçim sisteminin değişmesini talep etmektedir.

6. 1946'ya kadar ülkemizde seçimler iki dereceli yapılmıştı. Bu sistemde seçmenler milletvekillerini ya da belediye başkanını doğrudan seçemiyorlardı. İki dereceli seçim sisteminde ilk aşamada vatandaşlar ikinci seçmenleri, sonraki aşamada ise ikinci seçmenler milletvekili ya da belediye başkanını seçiyordu. Aynı zamanda seçimler açık oy gizli sayım usulüyle yapılmıyordu. Yani seçmenler oylarını herkesin görebileceği şekilde açıkta kullanıyor ve seçim sonunda bu oylar gizli olarak sayılıyordu. 1946 seçimleri Türk siyasi tarihinin tek dereceli ve çok partili ilk genel seçimi olacaktı.

Buna göre;

I. Açık oy gizli sayım 1946 seçimlerinde uygulanmıştır.

II. 1946 seçimlerinde tek dereceli seçim uygulanmıştır.

III. İlk çok partili seçim yapılmıştır.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

7. 1950 yılında yapılması planlanan genel seçimler öncesinde Seçim Kanunu'nda önemli değişiklikler yapıldı. Bu değişikliklere göre açık oy gizli sayım ilkesi yerine günümüzde geçerli olan gizli oy açık sayım usulü benimsendi. Yüksek Seçim Kurulu kurularak seçimler adli kontrol altına alındı. 14 Mayıs 1950'de gerçekleştirilen genel seçimlere katılım yüksek oldu. 1950 genel seçimleriyle birlikte Cumhuriyet Halk Partisinin 27 yıllık iktidarı son buldu, Demokrat Partinin 10 yıl sürecek iktidarı başladı.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Seçim sistemi değişmiştir.
- B) Açık oy gizli sayım sistemi uygulanmıştır.
- C) Yüksek Seçim Kurulu oluşturulmuştur.
- D) İktidar değişimi yaşanmıştır.
- E) Demokrat Parti iktidar olmuştur.

8. 1950 genel seçimleriyle birlikte Cumhuriyet Halk Partisinin 27 yıllık iktidarı son buldu, Demokrat Partinin 10 yıl sürecek iktidarı başladı. Seçimlerin ardından 22 Mayıs 1950'de TBMM'de cumhurbaşkanlığı seçimi gerçekleştirildi. Oyların büyük çoğunluğunu alan Celal Bayar Türkiye'nin üçüncü cumhurbaşkanı seçildi. Cumhurbaşkanı Celal Bayar hükûmeti kurma görevini Adnan Menderes'e verdi. Adnan Menderes'in başbakanlığında yeni hükûmet görevine başladı.

Buna göre;

- I. CHP iktidarı kaybetmiştir.
- II. Cumhurbaşkanı değişmiştir.
- III. Adnan Menderes başbakan olmuştur.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

2. Ekonomik ve Sosyal Gelişmeler

9. II. Dünya Savaşı Dönemi'nde savunma harcamaları ülke bütçesinin yarısından fazlasını oluşturuyordu. Sanayi yatırımları durma noktasına gelmiş, ithalat azalmıştı. Üretimin azalması bütçe açığının da artmasına neden olmuştu. Bu durum karşısında hükûmet, harcamaları karşılayabilmek için para basma yoluna gitti. Bu durum enflasyonun artmasına neden oldu. Savaş sonrasında daha da ağırlaşan ekonomik koşullar karşısında hükûmet devalüasyon yaparak yani Türk lirasının değerini düşürerek ithalatı kolaylaştırmaya çalıştı. Yeni vergilerle kaynak sağlanmaya çalışıldı. Ancak dış ticaret açık vermeye devam etti. ABD'den de 1948'e kadar beklenen mali destek sağlanamadı.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Savunma harcamaları azalmıştır.
- B) Üretim artışı yaşanmıştır.
- C) Ekonomik şartlar ağırlaşmıştır.
- D) İthalatın azaltılmasına çalışılmıştır.
- E) ABD'den mali destek sağlanmıştır.

10. II. Dünya Savaşı'ndan sonra devletçi ekonomi politikasından özel teşebbüse ağırlık veren liberal ekonomiye geçişin ilk adımları atıldı. Türkiye 1947'de Uluslararası Para Fonuna (IMF) ve Dünya Bankasına üye oldu. 1947'de ABD Başkanı Truman, Türkiye'ye mali yardım ve kredi verilmesine yönelik Marshall Planı adıyla bilinen programı açıkladı. Türkiye bu plan çerçevesinde 1948'den itibaren ABD'den mali yardım ve kredi almaya başladı. 1945'te Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu kabul edilerek arazisi olmayan çiftçiyi toprak sahibi yapmak ve tarıma elverişli toprakların üretime kazandırılması amaçlandı.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Türkiye uluslararası kuruluşlara üye olmuştur.
- B) Türkiye'nin ekonomik politikalarında değişiklik yaşanmıştır.
- C) ABD'den mali destek sağlanmıştır.
- D) Topraksız çiftçi topraklandırılmaya çalışılmıştır.
- E) ABD'den askeri destek sağlanmıştır.

11. II. Dünya Savaşı halkın büyük kesimini olumsuz etkiledi. Ancak hükûmetin aldığı önlemlerle özellikle memurlar yapılan yardımlar sayesinde ekonomik sıkıntılardan daha az etkilendiler. Halkın büyük bölümünü oluşturan ve kırsal kesimde yaşayan çiftçiler, düşük fiyatlarla ürünlerini satmak zorunda kaldıklarından birçoğu savaş yıllarında ve sonrasında yaşadıkları yerleri terk ederek şehirlere göç etmeye başladılar. Savaş sonrasında nüfus artış hızı doğum oranının artmasıyla yükseldi.

Buna göre;

- I. İkinci Dünya Savaşı halkı etkilemiştir.
- II. Çiftçiler ekonomik zorluklar yaşamıştır.
- III. Kırsal kesimin nüfusu artmıştır.

yargılarından hangisine ulaşamaz?

- A) Yalnız III
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

12. II. Dünya Savaşı sonrasında basına yönelik kısıtlamalar azaldı, gazete ve dergi sayıları arttı. Büyük Doğu Mavi, Yeditepe, Pazar Postası, Markopaşa bu dönemin başlıca dergileri arasındaydı. Edebiyatta Orhan Veli, Melih Cevdet Anday ve Oktay Rifat'ın başını çektiği Garip Akımı ön plana çıktı. Roman ve tiyatro alanlarında da birçok eser yazıldı.

Buna göre;

- I. Basın kısıtlamalardan kurtulmuştur.
- II. Dergiler yayınlanmıştır.
- III. Yeni bir edebi akım ortaya çıkmıştır.

yargılarından hangisine ulaşamaz?

- A) Yalnız III
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

B. II. DÜNYA SAVAŞI SONRASINDA ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE TÜRK DIŞ POLİTİKASI

1. Soğuk Savaş Döneminin Başlaması

13. II. Dünya Savaşı Mihver Devletlere karşı ABD ve SSCB gibi farklı ideolojilere sahip devletleri bir araya getirmişti. Ancak daha savaş sona ermeden bu iki güç arasında başlayan karşılıklı güvensizlik 1947'den itibaren açık bir gerginliğe dönüştü ve bu dönem "Soğuk Savaş Dönemi" olarak adlandırıldı. Batı ve Doğu Bloku olarak ikiye ayrılan taraflar arasında siyasi, askerî, ideolojik ve ekonomik alanlarda bir yarış başladı. Doğrudan silahlı bir çatışmanın yaşanmadığı bu dönemde dünya, tarafların nükleer silahlarının tehdidi altında kaldı.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Mihver Devletler arasında ayrılıklar yaşanmıştır.
- B) Mihver Devletler arasında ideolojik farklılıklar yaşanmıştır.
- C) Dünya siyasetinde bloklaşma yaşanmıştır.
- D) Nükleer silahlarda artış yaşanmıştır.
- E) Doğu Bloku Avrupa'ya hakim olmuştur.

14. II. Dünya Savaşı güçler dengesinde önemli değişiklikler meydana getirdi. Avrupa'nın önemli güçleri dünya siyasetindeki etkinliklerini büyük ölçüde yitirdi. İngiltere, Fransa gibi savaşın galipleri arasında yer alan devletlerle Almanya ve Uzak Doğu'nun önemli gücü Japonya'nın kendini toparlaması zaman aldı.

Buna göre;

I. Dünya'da güçler dengesi değişmiştir.

II. Avrupa dünyanın güç merkezi olmuştur.

III. Japonya'nın etkinliği zayıflamıştır.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

b. Doğu Bloğunun Kuruluşu

15. SSCB, savaş sonunda Avrupa'nın doğusunu kontrolü altına aldı. Yayılmacı bir dış siyaseti benimseyen SSCB kontrol ettiği ülkelerde komünist rejimler kurdu. Böylece uydu devletler oluşturarak Doğu Bloğunun oluşmasına zemin hazırladı. Romanya, Polonya, Macaristan, Bulgaristan, Çekoslovakya gibi Doğu ve Orta Avrupa ülkelerini kendi kontrolü altına alan SSCB, Türkiye ve Yunanistan üzerinde de etkili olmaya çalıştı.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) SSCB ayılması bir politika izlemiştir.
- B) Rejim değişiklikleri yaşanmıştır.
- C) Batı Bloku ile rekabet yaşanmıştır.
- D) SSCB Türkiye için tehdit oluşturmuştur.
- E) SSCB Doğu Bloğunun oluşmasını sağlamıştır.

16. SSCB, uydu ülkelerle arasındaki iş birliğini güçlendirmek ve bu ülkeler üzerindeki kontrolünü devam ettirmek için 5 Ekim 1947'de Polonya, Bulgaristan, Çekoslovakya, Romanya, Macaristan, Yugoslavya, Fransa, İtalya komünist parti liderlerini bir araya getiren "Cominform"un (Kominform) kurulmasını sağladı. Yine komünist rejimle yönetilen ülkeler arasında ekonomik iş birliği ve dayanışma amacıyla SSCB, Bulgaristan, Çekoslovakya, Macaristan, Polonya ve Romanya temsilcilerinin katılımıyla 25 Ocak 1949'da "Comecon" (Komekon) (Karşılıklı Ekonomik Yardımlaşma Konseyi) kuruldu. Teşkilata daha sonra Arnavutluk, Demokratik Almanya, Moğolistan ve Küba da katıldı.

Buna göre;

- I. Komünist ülkeler arasında birlik oluşturulmuştur.
- II. Ekonomik iş birliği yapılmıştır.
- III. Comekon zamanla genişlemiştir.
- IV. Comekon'da Balkan ülkeleri yer almıştır.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) III ve IV
- D) I, II ve IV
- E) I, II, III ve IV

17. 1949'da Batı Bloğunun NATO adıyla bir savunma ittifakı kurması üzerine Doğu Bloku ülkeleri Arnavutluk, Romanya, SSCB, Demokratik Almanya, Bulgaristan, Polonya, Çekoslovakya ve Macaristan ortak savunma ve iş birliği amacıyla 14 Mayıs 1955'te Varşova Paktı'nı kurdular. Paktın amacı NATO güçlerine karşı birbirine destek olmak, herhangi bir ülkenin Varşova Paktı üyesi ülkeye saldırı gerçekleştirmesi durumunda pakt üyesi devlete yardımda bulunmaktır. Varşova Paktı SSCB'nin hâkimiyet alanının genişlemesinde etkili oldu. SSCB Macaristan ve Çekoslovakya gibi ülkelere askerî birliklerini yerleştirdi. 1 Temmuz 1991'de paktın sona erdirilmesi kararı alındı.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Doğu Avrupa ülkeleri Nato'ya üye olmuştur.
- B) Bloklaşma askeri örgütlenmeye yol açmıştır.
- C) SSCB Almanya ile rekabet halindedir.
- D) SSCB Doğu'ya doğru genişlemiştir.
- E) Varşova Paktı ilk kurulan askeri örgüttür.

a. Batı Bloğunun Kuruluşu

18. ABD komünizmin yayılmasından endişe duyuyordu. SSCB'nin güçlenmesi Batı dünyasında özgür dünyaya yönelik bir tehdit olarak algılanıyordu. SSCB'nin Doğu Avrupa'da kurduğu hâkimiyetin ardından Türkiye'den toprak ve üs istemesi, Yunanistan'daki iç savaşa karışması ABD'yi SSCB'ye karşı daha etkin bir politika izlemeye yöneltti. İngiltere de bu politikada ABD'yi destekledi. ABD, SSCB'nin yayılmasını önlemeye yönelik olarak Doğu Bloğunu kuşatma siyaseti izlemeye başladı. Bunu gerçekleştirmek için 12 Mart 1947'de ABD Başkanı Truman kendi adıyla anılan Truman Doktrinini ilan etti.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) SSCB Türkiye için tehdit oluşturmuştur.
- B) ABD SSCB'yi Avrupa için tehdit görmektedir.
- C) ABD İngiltere'nin desteğini almıştır.
- D) SSCB başka ülkelerin iç işlerine karışmaktadır.
- E) ABD Doğu Avrupa'da etkindir.

19. Truman Doktrini çerçevesinde ABD, komünizm tehdidi altındaki devletlere mali ve askerî yardım yapacağını açıkladı. Öncelikle Yunanistan iç savaşında komünistlerle mücadele için bu devlete mali yardım yapıldı ve silah hibe edildi. Böylece Yunanistan'ın SSCB etkisine girmesi önleni ve Batı Bloku içinde kalması sağlandı. SSCB'nin üs ve toprak talep ettiğı Türkiye de tehdit altında görüldü. Ülkemize mali yardım ve askerî malzeme tedariki sağlandı. Truman Doktrini İngiltere'nin zayıflamasıyla Asya ve Orta Doğu'da bu devletin yerini ABD'nin üstlendiğini de gösteriyordu. Truman Doktrini, dünyanın iki bloka ayrıldığını ve bu bloklar arasında bir mücadelenin başladığını ilanıydı.

Buna göre;

I. ABD SSCB'nin yayılmasını önlemeye çalışmaktadır.

II. Yunanistan ve Türkiye iş birliğı içerisinde.

III. Bloklar arasında mücadele yaşanmıştır.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

20. Truman Doktrini'nin ardından Marshall (Marşal) Planı hayata geçirildi. ABD Dışışleri Bakanı George Marshall (Corç Marşal) tarafından hazırlanan plan Avrupa ülkeleri arasında ekonomik iş birliğini ve ABD'nin bu ülkelere ekonomik yardımını öngörüyordu. 5 Haziran 1947'de ilan edilen bu paket 1948 ve 1951 yılları arasında yürürlüğe kondu. Türkiye'nin de içinde yer aldığı 16 Avrupa ülkesine (İngiltere, Fransa, Belçika, İtalya, Portekiz, İrlanda, Yunanistan, Türkiye, Hollanda, Lüksemburg, İsviçre, İzlanda, Avusturya, Norveç, Danimarka ve İsveç) ekonomik yardım yapıldı. Marshall Planı, SSCB ve diğeri komünist ülkelere açık olmakla birlikte, Yugoslavya dışındaki Doğu Bloku üyeleri bu yardımdan yararlanmadı.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) ABD bazı ülkelere ekonomik yardım etmeyi planlamıştır.
- B) Türkiye ekonomik yardım alacak ülkelerden biridir.
- C) Avrupa ülkeleri arasında ekonomik iş birliğı öngörülmüştür.
- D) SSCB ekonomik paketten yararlanmamıştır.
- E) Doğu Bloku ülkeleri ekonomik yardımdan yararlanmıştır.

21. Berlin’de SSCB’nin başlattığı abluka Batı Avrupa ülkelerinde ortak bir savunma teşkilatı kurulması çalışmalarını hızlandırdı. ABD’nin öncülüğünde 4 Nisan 1949’da İngiltere, Belçika, Hollanda, Fransa, Danimarka, İzlanda, İtalya, Lüksemburg, Norveç, Portekiz ve Kanada bir araya gelerek NATO’yu (North Atlantic Treaty Organization- Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü) kurdular. SSCB tehdidine karşı kurulmuş bu teşkilatla üye devletlerin birinin saldırıya uğraması durumunda diğerlerinin saldırgan ülkeye karşı iş birliği içinde hareket etmesi kabul edilmiştir.

Buna göre;

I. Avrupa’ya yönelik SSCB tehdidi vardır.

II. Nato ABD öncülüğünde kurulmuştur.

III. Nato, ABD dışında Avrupa ülkelerinin oluşturduğu bir örgüttür.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

A) Yalnız II

B) I ve II

C) I ve III

D) II ve III

E) I, II ve III

22. Doğu ve Batı Bloklarının ortaya çıkması uluslararası ilişkileri tümüyle değiştirdi. Batı Bloku komünizmin yayılmasından Doğu Bloku ise çembere alınmaktan çekiniyordu. Her iki tarafın sahip olduğu nükleer silahlar iki blok arasında sıcak bir çatışma çıkması durumunda tüm dünyanın yok olacağı korkusuna neden oldu. Birçok devlet her iki taraftan biri ile yakınlaşmaya çalışırken sömürge durumunda olup bağımsızlığına kavuşan devletlerden bir kısmı da "Bağılantısızlar Hareketi" ile bu iki blok dışında üçüncü bir blok oluşturdu.

Buna göre;

I. Üçüncü bir blok meydana gelmiştir.

II. Batı bloku komünizmi bir tehdit olarak görmüştür.

III. Nükleer silahla dünyayı tehdit etmektedir.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

A) Yalnız II

B) I ve II

C) I ve III

D) II ve III

E) I, II ve III

2. Türkiye'nin Dış Politikası

1. II. Dünya Savaşı'ndan sonra Türkiye'nin dış politikasında önemli değişiklikler yaşandı. ABD ve SSCB'nin başını çektiği Doğu ve Batı Bloku arasında başlayan Soğuk Savaş'ta Türkiye Batı Bloğunun yanında yer aldı. SSCB'nin II. Dünya Savaşı'ndan sonra Millî Mücadele'den itibaren kurulan iyi ilişkileri bir yana bırakarak Türkiye'den üs ve toprak talebi, iki devlet arasındaki münasebetlerin bozulmasına yol açmıştı. Bu durum karşısında Türkiye ABD ile ilişkilerini güçlendirmeye başladı.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) ABD İkinci Dünya Savaşı'nda SSCB'ye karşı savaşmıştır.
- B) Doğu ve Batı Bloku arasında sıcak çatışmalar başlamıştır.
- C) Türk dış politikası SSCB'nin tavrına göre şekillenmiştir.
- D) Türk dış politikası İkinci Dünya Savaşı öncesi değişmiştir.
- E) ABD Türkiye'den üs talebinde bulunmuştur.

2. ABD, Truman Doktrini doğrultusunda SSCB tehdidi altındaki Türkiye ve Yunanistan'a önemli bir mali yardım yaptı. Truman Doktrininin ardından Marshall Planı çerçevesinde yardımlar artarak devam etti. Bu yardıma göre Türkiye'ye verilen malzemenin bakım ve yedek parça giderleri Türkiye bütçesinden karşılanacaktı. Bu durum Türkiye'nin ekonomisinde sıkıntıya neden oldu. Askeri yardımın büyük bölümü II. Dünya Savaşı'nda kullanılmış olup ABD'nin artık kullanmadığı silah ve malzemeydi. Bu silah ve malzemenin ABD'nin onay vermediği durumlarda Türkiye tarafından kullanılması da antlaşma gereği mümkün değildi. Türkiye yeni dış politikası çerçevesinde Avrupa Konseyi'ne ve NATO'ya üye oldu.

Buna göre;

- I. Türkiye Marshall yardımından yararlanmıştır.
- II. Silah ve malzemeler şartlı olarak kullanılabilir.
- III. Türkiye Avrupa teşkilatlarında yer almıştır.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

a. Türkiye'nin Avrupa Konseyine Giriş (12 Aralık 1949)

3. Avrupa Konseyi, II. Dünya Savaşı'ndan büyük bir yıkımla çıkan Avrupa'da, devletler arasında uzlaşmayı sağlamak, güven ve iş birliği ortamı tesis etmek amacıyla kuruldu. Avrupa Konseyi'ni kuran Londra Antlaşması 5 Mayıs 1949'da 10 Avrupa ülkesi (İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, Danimarka, İrlanda, İtalya, Norveç, İsveç) tarafından imzalandı. Türkiye, Avrupa Konseyi'ne kuruluşundan üç ay sonra, Yunanistan ve İzlanda ile birlikte davet edildi ve teşkilatın kurucu üyeleri arasında sayıldı. Türkiye'nin Avrupa Konseyine girişi 12 Aralık 1949'da TBMM tarafından onaylandı ve Türkiye Avrupa Konseyine üye oldu.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Avrupa ülkeleri iş birliği içerisindedir.
- B) Avrupa Konseyi antlaşması İngiltere'de imzalanmıştır.
- C) SSCB tehdidi sebebiyle Avrupa Konseyi oluşturulmuştur.
- D) Türkiye kurucu üye olarak Avrupa Konseyine üye olmuştur.
- E) Avrupa Konseyinde Balkan ülkesi yer almıştır.

b. Türkiye'nin Nato'ya Giriş

4. SSCB tehdidine karşı güvenlik arayışı içindeki Türkiye kurulduğu tarihten itibaren NATO'ya üye olmaya çalıştı. Truman Doktrininden sonra ABD'nin Batı Avrupa'ya yardımlarını NATO aracılığıyla yapması Türkiye'de kendisine yapılan yardımın azalacağı endişesini doğurdu. Bu kaygılar içindeki Türkiye 1950'de NATO'ya üyelik başvurusunda bulundu. ABD, Türkiye'nin üyeliğine olumlu bakarken teşkilatın İngiltere'nin başını çektiği bazı üyeleri NATO'ya alınmasına karşı çıktılar. Ancak Kore Savaşı'nın başlaması Türkiye'nin NATO üyeliği için önemli bir fırsat oldu.

Buna göre;

- I. SSCB tehdidi Türkiye'de güvenlik endişesine yol açmıştır.
- II. Kore Savaşı NATO'ya girme konusunda Türkiye'ye fırsat vermiştir.
- III. Türkiye'nin NATO'ya alınması konusunda görüş birliği vardır.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

5. II. Dünya Savaşı'ndan sonra Japonya'nın Kore'den çekilmesiyle 1945'te ülkenin kuzeyi SSCB, güneyi ABD tarafından işgal edildi. Kore'de tek bir devlet kurulması yönünde çabalar başarısız oldu ve 38. enlem sınır kabul edilerek Kore, Kuzey ve Güney olmak üzere ikiye ayrıldı. 15 Ağustos 1948'de Güney Kore Cumhuriyeti, 9 Eylül 1948'de Kore Halk Cumhuriyeti kuruldu. İki devletin birbirini tanımaması ile başlayan sınır çatışmaları SSCB destekli Kuzey Kore'nin 25 Haziran 1950'de güneye doğru saldırı başlatmasıyla savaşa dönüştü. Bu gelişme üzerine ABD, Birleşmiş Milletleri toplantıya çağırdı. Birleşmiş Milletler Güney Kore'ye askerî yardım gönderilmesi kararı aldı.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Kore Japon işgaline uğramıştır.
- B) İkinci Dünya Savaşı sonrası bölgesel çıkar çatışmaları sürmektedir.
- C) SSCB ve ABD Kore'de karşı karşıya gelmiştir.
- D) Türkiye Kore Savaşına dahil olmuştur.
- E) Kore İkinci Dünya Savaşı sonrası ikiye bölünmüştür.

6. ABD öncülüğünde oluşturulan Birleşmiş Milletler Gücü'ne Türkiye de destek verdi. Çin'in de Kore'nin kuzeyindeki yönetime destek vermesiyle savaş şiddetlendi. Ancak her iki taraf da birbirine kesin üstünlük sağlayamadı. 27 Temmuz 1953'te Panmunjom Ateşkesi imzalandı ve 38. enlem sınır kabul edildi. Türk ordusu Kore Savaşı'na tugay seviyesinde beş bin civarında askerle katıldı. Türk askerleri özellikle Kunuri Muharebesi'nde kahramanlık örnekleri verdi. Kore'de Türk askerinin gösterdiği başarı ve Türkiye'nin jeopolitik önemi 1952'de Türkiye'nin NATO'ya üye olmasını sağladı.

Buna göre;

- I. Türkiye Kore Savaşı'na katılmıştır.
- II. Savaş ABD üstünlüğü ile sona ermiştir.
- III. Türkiye NATO üyesi olmuştur.
- IV. Savaş sonrası sınırlar değişmiştir.

yargılarından hangisine ulaşamaz?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) II ve IV
- D) I, II ve IV
- E) I, II, III ve IV

C. 1950'Lİ YILLARDA TÜRKİYE

1. Siyasi Gelişmeler

7. 14 Mayıs 1950'de yapılan genel seçimlerin ardından Demokrat Parti iktidara geldi. Celal Bayar cumhurbaşkanı seçilirken Adnan Menderes başbakan olarak atandı. Demokrat Parti'nin önemli isimlerinden Refik Koraltan Meclis Başkanı seçildi. Demokrat Parti iktidara geldikten sonra genelkurmayda ve bürokraside önemli görevlerdeki kişilerde değişiklikler yaptı. Arapça ezan yasağı kaldırıldı (16 Haziran 1950). Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun kabul edildi (25 Temmuz 1951). Anıtkabir'in inşaatı bitirilerek Atatürk'ün naaşı Anıtkabir'e nakledildi (10 Kasım 1953). Köy Enstitüleri öğretmen okullarına dönüştürüldü (1954).

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) İktidar değişikliği yaşanmıştır.
- B) Cumhurbaşkanı değişmiştir.
- C) Demokrat Parti 1950 seçimlerini kazanmıştır.
- D) Anıtkabir inşaatı başlamıştır.
- D) Eğitim alanında çalışmalar yapılmıştır.

8. 1950'lerin ilk yarısı Demokrat Parti iktidarının güçlendiği bir dönem oldu. Türkiye'nin NATO'ya üyeliği, tarım ürünlerinin dış pazarda yüksek fiyatlardan satılması ve Marshall Planı çerçevesinde dışarıdan gelen yardımlar Demokrat Parti'ye halkın desteğini arttırdı. Bu dönemde ayrıca işçilere ücretli hafta sonu tatili ve sendika kurma izni verildi. İşte bu ortamda 2 Mayıs 1954'te gerçekleştirilen seçimlerde Demokrat Parti oylarını daha da artırdı.

Buna göre;

- I. Türkiye NATO üyeliğine kabul edilmiştir.
- II. Demokrat Parti halkın desteğini kazanmıştır.
- III. Ekonomik refahın artmasında dış etkenlerin etkisi olmuştur.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

9. 1954 seçimlerinden sonra iktidarla muhalefet arasındaki ilişkiler daha da gerginleşti. Demokrat Parti içinde de bir grup milletvekili, hükûmetin uygulamalarını eleştirerek partiden ayrıldı ve 1955'te Hürriyet Partisi'ni kurdu. Ekonomik büyümenin de yavaşlamaya başlaması Demokrat Parti'ye karşı muhalefetin güçlenmesine neden oldu. Bu dönemin önemli gelişmelerinden biri de "6-7 Eylül Olayları"dır. Kıbrıs Türklerine yönelik Rumların baskısının arttığı bir ortamda Atatürk'ün Selanik'teki evine bomba atıldığı yönünde bir haber yayınlandı. Haberin ardından özellikle İstanbul'da 6-7 Eylül 1955'te gayrimüslimlerin mal varlıklarına yönelik bir tahrip ve yağma hareketi gerçekleşti. Olayların ardından sıkıyönetim ilan edildi ve pek çok kişi tutuklandı.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) İç politikada gerginlik yaşanmıştır.
- B) Siyasi ayrılıklar yaşanmıştır.
- C) Yeni bir siyasi hareket ortaya çıkmıştır.
- D) Ülke içinde asayiş bozan gelişmeler yaşanmıştır.
- E) Kıbrıs Türklerine yönelik saldırılar yaşanmıştır.

10. 1950'lerin ortasında başlayan ekonomik yavaşlama, durgunluk ve giderek yükselen enflasyon Demokrat Partiye olan halk desteğinin azalmasına yol açtı. Özellikle şehirlerde yaşayan sabit maaşlı kişiler enflasyondan daha fazla etkilenmeye başladı. 1958'de Cumhuriyetçi Millet Partisi ile Köylü Partisi birleşti ve Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) kuruldu. Hürriyet Partisi de CHP'ye katıldı.

Buna göre;

- I. Demokrat Parti'ye halk desteği azalmıştır.
- II. Şehirde yaşayanların ekonomisi güçlenmiştir.
- III. Siyasal hayata yeni katılımlar olmuştur.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

11. Muhalefetin güç birliği yaparak birleşmesi üzerine DP öncülüğünde Vatan Cephesi kuruldu. Vatan Cephesi DP'nin halk tabanını genişletmek ve halkın desteğini arttırmak amacıyla kuruldu. Bu durum ülkedeki siyasî gerginliği daha da arttırdı. DP iktidarı 18 Nisan 1960'ta kendi milletvekillerinden oluşan ve olağanüstü yetkilere sahip Tahkikat Komisyonu'nu kurdu. Bu komisyon ülkenin istikrarını bozacak her türlü yıkıcı faaliyete müdahale etme yetkisine sahip olacaktı. Komisyon, kararlarına uymayan ve yıkıcı faaliyette bulunanlara hapis cezası verme yetkisine de sahip bulunacaktı.

Buna göre;

- I. Ülkede siyasi gerilim artmıştır.
- II. Tahkikat Komisyonu olağanüstü yetkilendirilmiştir.
- III. Vatan Cephesi halkın desteğini sağlamıştır.

yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

2. Ekonomik ve Siyasi Gelişmeler

12. Demokrat Parti iktidara geldiğinde ekonomik hedef olarak tarıma öncelik vermeyi, sanayileşmede özel sektörün öncülüğünde adımlar atmayı, ekonomik ilişkilerde devlet müdahalesini en aza indirmeyi belirlemişti. 1950'de yabancı ve yerli sermayenin sanayiye girmesini teşvik etmek amacıyla Türkiye Sınaî Kalkınma Bankası kuruldu. 1951'de yabancı sermayenin Türkiye'ye gelmesi kolaylaştırılmaya yönelik Yabancı Sermaye Yatırımlarını Teşvik Kanunu ve petrol kaynaklarımızın özel teşebbüs ile hızlı ve verimli bir şekilde işlenip değerlendirilmesini sağlamak için Petrol Kanunu'nun çıkarıldı.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Ekonomide devlet yatırımları kaldırılmıştır.
- B) Özel sektör ön plana çıkarılmaya çalışılmıştır.
- C) Tarımda yabancı yatırımları teşvik edilmiştir.
- D) Tarımda finansal destek sağlanmıştır.
- E) Özel teşebbüsle ilgili ilk kanun çıkarılmıştır.

13. Demokrat Parti döneminin ilk yıllarında tarım alanında üretim artış gösterdi. Bu dönemde Marshall Planı ile çok sayıda traktör getirildi ve bu sayede ekilip biçilen arazi miktarı arttı. Hava şartlarının olumlu etkisi ve Kore Savaşı nedeniyle tarım ürünlerinin yüksek fiyatlarla ihraç edilmesi tarım alanında büyük bir ekonomik büyüme sağladı. Döviz gelirleri arttı, ithalatın kolaylaştırılması sayesinde birçok ürün ülkemizde satılmaya başlandı. Ekonomik büyümeyle birlikte halkın satın alma gücü arttı ve yaşam seviyesi yükseldi.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Tarımda dış destek sağlanmıştır.
- B) Ekilen arazi miktarında artış olmuştur.
- C) Yabancı sermaye tarım sektöründe kullanılmıştır.
- D) Savaş atmosferi tarım ürünlerinin değerini artırmıştır.
- E) Halkın satın alma gücü artmıştır.

14. 1954 yılından itibaren ekonomik gelişmede yavaşlama başladı. Kuraklık ve dünyada tarım ürünlerinin fiyatının düşmesi sonucu ihracat azaldı. Buna karşılık ithalatın artmaya devam etmesi ile döviz rezervleri azaldı, ödemeler dengesi bozuldu. Ekonomik sıkıntılar, hükûmeti 1958'den itibaren döviz kullanımında ve ithalatta kısıtlama yapmaya yöneltti. Yüksek enflasyon karşısında hükûmet devalüasyon yaparak Türk lirasının değerini düşürdü. Ancak dış ticaret açığı kapatılamadı.

Buna göre;

- I. Ekonomide sıkıntılar yaşanmaktadır.
- II. İthalat artışı yaşanmıştır.
- III. Fiyat artışları yaşanmıştır.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

15. Yüksek nüfus artış hızı tarımda makineleşme sonucu ortaya çıkan iş gücü fazlalığı ve sanayileşme kırsal kesimden şehirlere göçü hızlandırdı. İstanbul, Ankara, Adana, Bursa gibi şehirler en çok göç alan illerdi. İş bulma umuduyla birçok kişinin şehirlere göç etmesi konut sorununu ortaya çıkardı. Böylece şehirlerin etrafında gecekondu denilen yapılar ortaya çıktı. II. Dünya Savaşı'ndan sonra ulaşımda kara yollarına ağırlık verildi. Köyler kasabalara, kasabalar da kentlere hızlı bir biçimde bağlanmaya başlandı. Ancak Atatürk Dönemi'nde hızlı bir ilerleme gösteren demir yolu yapımı ihmal edildi.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Şehirleşme artmıştır.
- B) Kırsal kesimden şehirlere göç yaşanmıştır.
- C) Tarımda makineleşme işgücü fazlalığına yol açmıştır.
- D) Demiryolu ulaşımı gelişmiştir.
- E) Ulaşım ağında gelişmeler yaşanmıştır.

16. 1946'da özel otomobil ithaline izin verildi. 1960'ta kara yollarında motorlu taşıt sayısı 114.000'e yükselirken kara yolu uzunluğu 61.000 km'ye ulaştı. Yurt dışı uçak seferlerindeki artış ve radyo kullanımının yaygınlaşması gibi gelişmelerle zamanla kapalı bir toplum yapısından, dışa açılan ve dünyadaki gelişmelerden etkilenen bir toplum hâline gelindi.

Buna göre;

- I. İletişim gelişmiştir.
 - II. Hava ulaşımında gelişmeler yaşanmıştır.
 - III. Otomobil yapımına başlanmıştır.
- yargılarından hangisine ulaşılabilir?**

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

17. Bu dönemde şiirde Garip Akımının yerini İkinci Yeni şiir anlayışı aldı. Evlerde radyo ve pikap gibi cihazların artması müziğe olan ilgiyi artırdı. Bunun da etkisiyle dünyada ortaya çıkan farklı müzik türleri Türkiye’yi de etkisi altına aldı. Aşık Veysel, Zeki Müren, Müzeyyen Senar bu dönemin önemli sanatçıları arasında yer aldı. Yeşilçam Sineması olarak adlandırılan dönem başladı. Muhsin Ertuğrul’un Halıcı Kız, Ömer Lütfi Akad’ın Kanun Namına, Memduh Ün’ün Üç Arkadaş filmi dönemin ön plana çıkan sinema filmleriydi.

Buna göre;

I. Yeni edebiyat akımı gelişmiştir.

II. Müzik piyasası gelişmiştir.

III. Sinema filmleri çekilmiştir.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

A) Yalnız II

B) I ve II

C) I ve III

D) II ve III

E) I, II ve III

HAZIRLAYAN: ARİF ÖZBEYLİ